

Justiitsministri
17.06.2025.....käskkirjaga
nr 43....kinnitatud
„Õigusriigi tulemusvaldkonna
2024. aasta aruande kinnitamine“
Lisa

Õigusriigi 2024. a tulemusaruanne

Koostatud Justiits- ja Digiministeeriumis

Tallinn 2025

Sisukord

1.	Tulemusvaldkonna üldinfo	3
1.1.	Aruandeaasta tulemusvaldkonna eelarve täitmine	3
1.2.	Tulemusvaldkonna ja programmi lühianalüüs:	4
2.	Programmi üldinfo.....	8
2.1.	Programmi mõõdikud.....	8
2.2.	Programmi tegevuste täitmise analüüs	9
2.2.1	Tegevus 1: Õiguspoliitika kujundamine ja õigusloome kvaliteedi tagamine	9
2.2.2	Tegevus 2: Intellektuaalse omandi valdkonna rakendamine	10
2.2.3	Tegevus 3: Kriminaalpoliitika kujundamine ja elluviimine, sh ennetus	11
2.2.4	Tegevus 4: Karistuste täideviimise korraldamine.....	12
2.2.5	Tegevus 5: Õigusemõistmise, õigusregistrite ja õigusteenuste tagamine.....	14
2.2.6	Tegevus 6: Keskset IT-teenused teistele valitsemisaladele	16
3.	Aruandeaasta programmi ja programmi tegevuse eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)	16

1. Tulemusvaldkonna üldinfo

Tulemusvaldkond	Õigusriik
Tulemusvaldkonna eesmärk	Õiguskindel, hästi toimiv, vähese kuritegevuse ning kvaliteetse justiitssüsteemiga riik
Valdkonna strateegilised dokumendid	Õigusloomepoliitika põhialused aastani 2030 ¹ Kriminaalpoliitika põhialused aastani 2030 ² Kohtu arengukava 2024-2030 ³ Vanglateenistuse strateegia 2023-2027 ⁴
Eesti 2035 sihid (alasihi täpsusega)	Uuendusmeelne-, usaldusväärne- ja inimesekeskne riigivalitsemine; Vastutustundlik majandus; Turvaline elukeskkond
Programmi nimi	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum
Programmi eesmärk	Luua tingimused ühiskonna tulemuslikuks toimimiseks ja põhiõiguste tasakaalustatud kaitse tagamiseks ning vähendada õigusrikkumisi ja nende läbi tekitatud kahju

Usaldusväärse ja tulemusliku õigusruumi programm kuulub õigusriigi tulemusvaldkonna alla ning toetab selle üldeesmärgi täitmist. Programm keskendub selge ja tervikliku õiguskorra tagamisele, kus inimeste põhiõigused on kaitstud, riik toimib läbipaistvalt ja tõhusalt ning kuritegevust on vähe.

Esmajoones on oluline, et ühiskonna usaldus riigi vastu oleks kõrge, mille tagab arusaadav ja läbipaistev riigi toimimine. Õigusruum peab toetama rahvusvahelist konkurentsivõimet ja tagama Eesti majanduskeskkonna atraktiivsuse läbi inimeste õiguste kaitse ning isikuid ja ettevõtjaid toetava ettevõtluskeskkonna. Luua tuleb turvaline ja õiglane ühiskond, millesse panustab oluliselt õiguskultuuri ning selleks vajalike väärtuste kujundamine, õigusrikkumiste ennetamine, neile reageerimine ning neist johtuva kahju vähendamine. Justiitssüsteem tervikuna peab olema tõhus ning toetama isikuid ja ettevõtjaid oma õigusküsimuste, sh õiguskonfliktide või õiguslike probleemide, lahendamisel.

Õigusriigi tulemusvaldkonna arengut suunavad valdkonna strateegilised dokumendid - õigusloomepoliitika põhialused aastani 2030, kriminaalpoliitika põhialused aastani 2030, kohtu arengukava 2024-2030 ning vanglateenistuse strateegia 2023-2027.

Õigusriigi tulemusvaldkonna tegevusi viiakse ellu ühe programmi raames. Tulenevalt sellest antakse ülevaade Justiits- ja Digiministeeriumi ning valitsemisala 2024. aasta eesmärkide ja mõõdikute saavutamise kohta programmi peatükis. Aruandeaastal ei viidud tulemusvaldkonnas läbi hindamisi ega koostatud tõhustamiskavasid.

1.1. Aruandeaasta tulemusvaldkonna eelarve täitmine

	Esialgne eelarve (tuhat €)	Lõplik eelarve (tuhat €)	Täitmine (tuhat €)
Kulud	218 265	235 791	215 422

¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/317112020002>

² <https://www.riigiteataja.ee/akt/313112020006>

³ https://www.kohus.ee/sites/default/files/dokumendid/Kohtu_arengukava_2024-2030.pdf

⁴ <https://vanglateenistus.ee/meist/lugu-ja-vaartused/vanglateenistuse-strateegia>

Õigusriigi tulemusvaldkond sisaldab usaldusväärse ja tulemusliku õigusruumi programmi, mis omakorda koosneb kuuest programmi tegevusest.

Tulemusvaldkonna lõplik eelarve oli ligi 236 miljonit eurot. Eelarve maht suurenes võrreldes eesalgsega 17,5 miljoni euro võrra (7%). Kõige suurema lõpliku eelarvega oli tegevus “Õigusemõistmise, õigusregistrite ja õigusteenuste tagamine” ning kõige väiksema lõpliku eelarvega programmi tegevus “Keskised IT-teenused teistele valitsemisaladele”.

Programmi tegevuste elluviimiseks kasutati 2024. aastal 215 miljonit eurot ehk 91% lõpliku eelarve mahust. Kõige suurem oli eelarve täitmine programmi tegevustel “Õigusemõistmise, õigusregistrite ja õigusteenuste tagamine” (95%), “Karistuste täideviimise korraldamine (93%) ja “Kriminaalpoliitika kujundamine ja elluviimine, sh ennetus” (90%). Kõige madalama täituvusega oli programmi tegevus “Intellektuaalse omandi valdkonna rakendamine” (74%).

Enim jäi kasutamata piirmääraga vahendite eelarvet (13,1 miljonit eurot). Vahendite kasutamist on suuresti mõjutanud IKT projektide edasilükkumine tulenevalt turu olukorrast ja muude hangete ning soetuste edasilükkumised. Eelarve lõplikku mahtu mõjutasid ka piirmäärata vahendite tegelikud laekumised (nt majandustegevusest laekunud tulu suurem laekumine, välisvahendite prognoosist suurem laekumine).

Detailsem ülevaade lõpliku eelarve kujunemise, eelarve täitmise ning jääkide kohta on esitatud peatükis „Aruandeaasta programmi ja programmi tegevuse eelarve täitmine“.

1.2. Tulemusvaldkonna ja programmi lühianalüüs:

Justiits- ja Digiministeerium keskendus selge ja tervikliku õigusruumi kujundamisele, kus inimeste põhiõigused on tagatud ja kaitstud, riik toimib läbipaistvalt ja tõhusalt ning kuritegevust on vähe. Jätkus õiguskaare digitaliseerimine (strateegia „Eesti 2035“ riigivalitsemise sihi muutus B), et muuta poliitikakujundamine andmepõhisemaks ja digitaalsetele õigusteenustele ja õigusmenetlustele ligipääs kasutajasõbralikumaks.

Kvaliteetne õigusloome parandab riigi konkurentsivõimet ning toetab ühiskonna üldist toimimist. Uuendusi arvestavad ja paindlikkust tagavad reeglid vähendavad bürokraatiat, säästavad aega ja raha ning soodustavad majandustegevust („Eesti 2035“ majanduse sihi muutus C). 2024. aastal oli õigusloomepoliitika üks peamine märksõna lihtsustamine – kuidas vähendada bürokraatiat ja halduskoormust, et tagada võimalikult vaba ja konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond. Koostati tegevused, kuidas õigusloomeliste meetmetega halduskoormust ja bürokraatiat vähendada. Neist üks peamisi seisneb põhimõttes, et iga uue ettevõtjatele, mittetulundusühendustele või kodanikele halduskoormust toova nõude kehtestamisel tunnistatakse kehtetuks üks olemasolevatest nõuetest. Halduskoormuse tasakaalustamise reeglit on kavas hakata rakendama 2025. aastal.

Valimisseadustes muudeti selgemaks elektroonilise hääletamise reeglid, et need oleksid inimestele arusaadavamad ja läbipaistvamad. Loodi tehniline võimekus, et tulevikus saab lisaks arvutile hääletada ka nutiseadmest ja et hääletajad saavad end ka Smart-ID abil tuvastada. Seadustes lühendati märgukirjadele ja selgitustaotlustele vastamise tähtaega 30 päevalt 15 päevale, mis muudab riigiga suhtlemise ja asjaajamise kiiremaks. Koostöös huvirühmadega

analüüsiti avaliku teabe seaduse rakendamise probleeme (nt teabe avalikustamise kohustus, juurdepääsupiirangute alused ja tähtajad). Töö tulemusena valmis analüüs, mille eesmärk on avaliku teabe kättesaadavuse ja läbipaistvuse suurendamine ning selleks sobivate õiguslike lahenduste pakkumine.

Muutsime inimeste kodude andmed turvalisemaks, piirates kinnistusraamatu päringusüsteemis päringu tegemist nii, et üksikpäringuga ei ole tavakasutajal võimalik e-kinnistusraamatust enam füüsilise isiku nime ja isikukoodi järgi andmeid otsida. Seejuures säilib kinnistusraamatu avalikkuse režiim. Käivitus leiutiste infosüsteem, millega muutub ettevõtjatele ja kodanikele leiutiste ja patentide taotluste menetlemise protsess Patendiametis lihtsamaks ja kiiremaks. Konkurentsiseaduse muudatustega muutsime ettevõtjatele lihtsamaks grupierandite rakendamise. Lõime lahenduse, mis võimaldab rakendada ELi grupierandeid ka riigisiseses konkurentsioiguses ning lõppes senine praktika, kus Euroopa Liidu grupierandid tuli Eesti õigusesse sisuliselt ümber kirjutada.

Jätkusid tegevused õigushariduse kvaliteedi tõstmise nimel, sealhulgas jätkus õigusloomejuristide järelkasvuprogramm, mille eesmärk on toetada õigusloomevaldkonna juristide järelkasvu.

Oluline on kohtusüsteemi jätkuv kaasajastamine ja tõhustamine. Kvaliteetne õigusemõistmine peab olema kättesaadav üle riigi, kuid selle tagamiseks peab kohtupidamine muutuma paindlikumaks ja menetlusosalistele vähemkoormavaks. Kohtuasutuse töö tõhustamisel on oluline menetluse lihtsustamine ja tavapärase õigusemõistmisega seotud ülesannete välja viimine kohtust (nt abielulahutus; maksekäsumenetluse laiendamine elatise asjades), tsentraliseeritud tugiteenuste jätkuv rakendamine, kvaliteetsed andmekeskonnad ja digilahenduste edasiarendamine. 2024. aastal valmistati ette nii tsiviil-, haldus- kui kriminaalkohtumenetluse tõhustamise eelnõud, asendati vananenud staatiline statistikakeskkond täielikult justitiisüsteemi ühtse andme- ja analüüsikeskkonnaga (JAAK) ja võeti üle kollektiivsete esindushagide direktiiv. Samuti tegeleti vabakutsete arendamisega, muuhulgas töötati välja kohtutäituri tasude ja ametiga seotud kitsaskohtade VTK ja notari tasu seaduse eelnõu, mis loob mh aluse volikirjade registrile.

Jätkusid erinevate infosüsteemide (e-toimik, äriregister, Riigi Teataja, Ametlikud Teadaanded, täitisregister, kohtute infosüsteemid, justitiisüsteemi andme- ja analüüsikeskkond jne) arendused. Infotehnoloogiliste vahendite kasutuselevõtu juurutamine aitab kaasa nii kriminaalmenetluste tõhustamisele, konkurentsivõimelise ärikeskkonna, vanglateenistuse ja kohtute tööprotsesside digitaliseerimisele ja kaasajastamisele. Samuti on see oluline kvaliteetsete poliitikaotsuste tegemisel.

Vanglates ja kriminaalhoolduses loobuti paberkandjal toimikutest ning mindi täielikult üle digitaalsetele lahendustele, milleks arendati ning võeti kasutusele mitmeid uusi e-lahendusi. Kinnipeetavatele loodi e-pood sisseostude tegemiseks, võimalus kasutada e-toimiku lahendust kohtuga suhtlemisel, rakendati videokohtumiste portaal lähedastega ühenduste hoidmiseks ning võeti kasutusele turvalised mobiiltelefonid avavangla kinnipeetavatega ühenduse hoidmiseks väljaspool vanglat liikumisel. Kriminaalhoolduse toetamiseks võeti kasutusse kriminaalhooldusportaal, milles kriminaalhooldusalused saavad hoida ühendust oma kriminaalhooldusametnikuga ning omada ülevaadet oma katseaja tingimustest ja kohustustest.

Jätkus kinnipeatavate ja kriminaalhooldusaluste arvu vähenemine (aastane vähenemine ca 10%). Vaadati üle pinnakasutus ning sulgeti Tartu vangla E-hoone. Selle tulemusel kaotati ca 90 töökohta ja reaalselt koondati 60 inimest. Kinnipeatavad paigutati ümber suuresti Tallinna vanglasse. Kulude kokkuhoiu eesmärgil loobus vanglate osakond Jõhvi Jaama 7 hoonest ning edaspidi paiknetakse Viru vanglas. Tallinna vanglas alustati ettevalmistusi arestimaja teenuse osutamiseks alates II kvartal 2025. Lisaks alustati 2024. aastal vabade vanglakohtade rendi analüüsiga.

Jätkati tegevustega, et kriminaaljustiitsüsteem oleks tõhus, sh digitaalne, kiire, sõltumatu ja ohvrisõbralik, sealjuures viidi läbi pilootprojekt, mille kaugem eesmärk on viia kriminaalmenetlused läbivalt digitaalseks, ning samal ajal käivitus projekt, mis aitab veelgi tõhustada kuriteoohvritele pakutavat tuge. Jätkusid regulaarsed reoveeuuringud narkoainete seireks, mis võimaldab näha narkootiliste ning psühhotropsete ainete leviku trende ja mustreid. Viidi läbi mitu olulist analüüsi, mis olid sisendiks seaduse- ja praktikamuudatustele, näiteks vanemaealiste kuriteoohvrite analüüs, analüüs narkootiliste ja psühhotropsete ainete ebaseadusliku käitlemise kuriteokoosseisudes karistuste diferentseerimise võimalikkusest, uuring kauplustest toime pandud varguste menetluspraktikast, noorte hälbiva käitumise uuring (ISRD4) ning kasutajauuring kinnipeatavate seas. Riigikogule esitati eelnõud kriminaalkohtumenetluse tõhustamiseks, sanktsiooniväärtegude menetlemiseks ja korruptsioonivastase seaduse muutmiseks.

Tähelepanu suunati korduvkuritegevuse ehk retsidiivsuse määra vähendamisele ning sõltuvuste ja muude vaimse tervise häirete tõttu toime pandud kuritegude ennetusele („Eesti 2035“ rahva kestlikkus, tervis ja sotsiaalkaitse (inimese) sihi muutus C). Peamiselt 2024. aastal käivitunud Euroopa Sotsiaalfond+ projekti „Noorte õigusrikkujate retsidiivsuse vähendamine“ eesmärk on soodustada ja edendada 14-29-aastaste õigusrikkumistega noorte osalemist ühiskonnaelus, toetada nende iseseisvat toimetulekut, nende jõudmist õppetegevusse ja tööturule ning seal püsimist, et ennetada sotsiaalsete probleemide tekkimist või süvenemist. Korduvkuritegevuse ennetamiseks jätkatakse roolijoodikute ja lähisuhte vägivalla tegude puhul PEth veremarkeri kontrolli võimalusega. Seda just nende inimeste puhul, kelle tegude juurpõhjuseks ja käivitajaks on alkohol.

2023. aastal võeti kasutusele üks menetluskeskkond kohtueelseks kriminaalmenetluseks ja 2024. aastal viidi ellu digikriminaalmenetluse pilootprojekt. Samm on üheks olulisemaks eelduseks digitaalsele kriminaalmenetlusele üleminekul. Ka kohtuekspertisis tehti suuri samme digitaalse menetluse poole ja valmis on saanud uus Kohtuekspertisi infosüsteem (KEIS2). Järgmistel perioodidel jätkuvad tegevused õiguskaare digitaliseerimiseks, mille raames täiustatakse ja võetakse kasutusele uusi töökeskkondi, mis tagavad vajaliku teabe digitaalse kättesaadavuse ning andmete vahetuse. Kodanikukesksete teenuste kujundamisel on vaja muuta digitaalsetele õigusteenustele ja õigusmenetlustele ligipääs kasutajasõbralikumaks, luua juurde lihtsaid ning kättesaadavaid abi võimalusi. Digitaliseerimise ja kodanikukesksete teenuste kõrval on Justiits- ja Digiministeeriumi prioriteediks konkurentsivõimelise ärikeskkonna loomine, bürokraatia vähendamine ja kohtumenetluse tõhustamine. Jätkuvad tegevused tõhusa kriminaalõiguse tegevustega ning õigushariduse kvaliteedi parandamisega, et

tagada reguleeritud õiguselukutsete järelkasv, õigushariduse kvaliteet ja õigusteaduse kestlik areng.

Peamised väljakutsed järgmistel perioodidel:

1. Euroopa Liidu direktiivide ülevõtmise ja lisanduvate Euroopa Liidu algatuste menetlemisega kaasnev töökoormus. Ministeeriumil on vaja praegu üle võtta 18 direktiivi. Lisaks on vaja rakendada ka mitmeid Euroopa Liidu määrusi, millest enamik eeldavad samuti seaduste muutmist.
2. Bürokratia ja halduskoormuse vähendamiseks asume rakendama reeglit, et iga uue ettevõtjatele või kodanikele halduskoormust toova nõude kehtestamisel tunnistatakse kehtetuks üks olemasolevatest nõuetest.
3. Jätkame äriregistri ajakohastamist, et muuta see kasutajasõbralikumaks ja digiriigile sobivamaks. Selleks arendame majandusaasta aruande esitamise portaali nii, et äriühingute esitatud andmete põhjal muutuvad majandusaasta aruanded ca 90% ulatuses eeltäidetuks.
4. Lähiaastate sõlmküsimumiseks on väheneva kinnipeetavate ja kriminaalhooldusaluste arvuga kohanemine ja Vanglateenistuse tegevuse jätkuv efektiivsemaks muutmise, sh läbi e-lahenduste edasi arendamise. Seniste trendide jätkumisel tuleb Vanglateenistusel oma tegevust veelgi konsolideerida.
Peetakse läbirääkimisi vanglarendiks Rootsiga, et kõrpe-eesmärkide kõrval kaaluda võimalust riigi tulude suurendamiseks. Vanglarendi realiseerumise korral antakse üks vangla (Tartu) välisriigi kinnipeetavate kasutusse ning värvatakse lisaks ca 250 täiendavat töötajat.
5. Täitemenetluse- ja maksejõuetusvaldkonna korrastamine ning kohtureformi läbiviimine (kohtuhaldusmudeli muutmine; kohtumenetluse tõhustamine, sh menetluste kiirendamine ja asjade kohtust välja viimine; digitaliseerimine, automatiseerimine ning digitööriistade loomine)
6. Jätkata digitaalse kriminaalmenetluse ja andmepõhise kriminaalpoliitika arendustega, mis võimaldavad menetluse ajal infot andmepõhiselt sisestada ja lugeda ning et karistuspoliitika oleks tõeliselt andmetel põhinev, mitte vaid käsitööna analüüsiv. Nii tagame paremini selle, et inimeste turvalisust puudutavaid poliitikavalikuid tehtaks tõenduspõhiselt.
7. Keskenduda tuleb suure kahjuga majanduskuritegude ja raske korruptsiooni vastasele võitlusele, laste ja noorte kaitsmisele narkokuritegevuse kahjuliku mõju eest, alaealiste vastu suunatud seksuaalkuritegude vastasele võitlusele ning kriminaaltulu tuvastamisele, arestimisele ja konfiskeerimisele.
8. Sideandmete säilitamist ja kasutamist puudutavate regulatsioonide korrastamine, et tagada võimalused kriminaalmenetluses sideandmete kasutamiseks. Sideandmete puudumisel võivad avastamata või tõendamata jääda nt korruptsioonikuriteod, internetikuriteod, mõrvad, narkokuriteod, inim- ja relvakaubitsejad jne.

2. Programmi üldinfo

Programmi nimi	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum
Programmi eesmärk	Loodud on tingimused ühiskonna tulemuslikuks toimimiseks, tagatud on põhiõiguste tasakaalustatud kaitse ja õigusriigi põhimõtte järgimine ning kuritegevust on vähe
Eesti 2035 sihid (alasihtide täpsusega)	Uuendusmeelne riik, usaldusväärne riik, inimesekeskne riik, vastutustundlik majandus, turvaline elukeskkond
Peavastutaja	Justiits- ja Digiministeerium
Kaasvastutajad (valitsemisala asutused)	Registrite ja Infosüsteemide Keskus (RIK), prokuratuur, Eesti Kohtueksperitiisi Instituut (EKEI), Patendiamet, Andmekaitse Inspeksioon (AKI), vanglad, esimese ja teise astme kohtud, Konkurentsiamet

2.1. Programmi mõõdikud

Eesmärk:	Loodud on tingimused ühiskonna tulemuslikuks toimimiseks, tagatud on põhiõiguste tasakaalustatud kaitse ja õigusriigi põhimõtte järgimine ning kuritegevust on vähe.					
Programmi mõõdikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed		
	2022	2023	2024	2024	2025	„Eesti 2035“ siht
Koht maailma vabaduse edetabelis <i>Allikas: Freedom House</i>	Staatus „vaba“	Staatus „vaba“	Staatus „vaba“	Staatus „vaba“	Staatus „vaba“	-
Inimeste hulk, kes tunneb end oma kodukandis pärast pimedat saabumist turvaliselt <i>Allikas: Justiits- ja Digiministeerium</i>	71%	70%	70%	>76%	>76%	„Eesti 2035“ rahva kestlikkus, tervis ja sotsiaalkaitse (inimese) sihi muutus C
World Justice Project õigusriigi indeks <i>Allikas: World Justice Project</i>	0,82	0,81	0,82	>0,81	>0,81	„Eesti 2035“ riigivalitsemise sihi muutus B
Eesti positsioon rahvusvahelises õigusriigi	10	9	9	<15	<15	„Eesti 2035“

indeksis kriminaaljustiitsüsteemi alakategoorias <i>Allikas: World Justice Project</i>						rahva kestlikkus, tervis ja sotsiaalkai tse (inimese) sihi muutus C
---	--	--	--	--	--	--

2.2. Programmi tegevuste täitmise analüüs

2.2.1 Tegevus 1: Õiguspoliitika kujundamine ja õigusloome kvaliteedi tagamine

Tegevuse eesmärk: Avalik ja eraõigus, sealhulgas andmekaitseõigus, intellektuaalse omandi ja konkurentsivõime, on nüüdisaegne, väärtustab põhiõigusi ja õigusriiki, toetab riigi ja ühiskonna toimimist ning konkurentsivõimelist majanduskeskkonda. Õigusloome koordineerimisel tagatakse õigusloome kvaliteet, sealhulgas põhiseaduspärasus ja riigisisese õiguskorra süsteemsus, ning edendatakse andmepõhist ja kaasavat õigusloomet.					
Mõõdikud	Tegelik täitmine			Sihttase	
	2022	2023	2024	2024	2025
Global Data Barometer ⁵ , valitsemise (governance) näitaja hulgas esitatud andmekaitseõiguse kategooria (<i>data protection law</i>)	-	-	-	≥90	≥90
VTK kohustusega seaduseelnõu <i>Allikas: Justiits- ja Digiministeerium</i>	56%	56%	62%	60%	65%
Maailma konkurentsivõime edetabel (IMD World Competitiveness Ranking), äriseadusandluse tõhusus ⁶ (<i>business legislation efficiency</i>)	8	5	11	≤8	≤8
Maailma konkurentsivõime	15	15	20	≤15	≤15

⁵ Indeksi koduleht: <https://globaldatabarometer.org/> Metoodika: <https://globaldatabarometer.org/wp-content/uploads/2022/05/GDB-Report-English.pdf> . Mõõdik võeti kasutusele 2024. aastal, seetõttu 2022 ja 2023. tulemused ei kajastu. Kahjuks pole seni avaldatud ka 2024. a tulemusi.

⁶ Indeksi koduleht: <https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-competitiveness-ranking/>

edetabel (IMD World Competitiveness Ranking , valitsuse tõhusus ⁷ (<i>government efficiency</i>))					
Olulise mõjuga eelnõude ja ilma VTK-ta koostatud eelnõude suhtes teostatakse järelhindamine ⁸	-	-	23%	40%	50%
<i>Allikas: Justiits- ja Digiministeerium</i>					

2024. aasta olulisemad tegevused:

- Valimisseadustes muudeti selgemaks elektroonilise hääletamise reeglid, et need oleksid inimestele arusaadavamad ja läbipaistvamad. Loodi tehniline võimekus, et tulevikus saab lisaks arvutile hääletada ka nutiseadmest ja et hääletajad saavad end ka Smart-ID abil tuvastada.
- Lühendati märgukirjadele ja selgitustaotlustele vastamise tähtaega 30 päevalt 15 päevale, mis muudab riigiga suhtlemise ja asjaajamise kiiremaks.
- Koostöös huvirühmadega analüüsiti avaliku teabe seaduse rakendamise probleeme (nt teabe avalikustamise kohustus, juurdepääsupiirangute alused ja tähtajad). Töö tulemusena valmis analüüs, mille eesmärk on avaliku teabe kättesaadavuse ja läbipaistvuse suurendamine ning selleks sobivate õiguslike lahenduste pakkumine.
- Muutsime inimeste kodude andmed turvalisemaks, piirates kinnistusraamatu päringusüsteemis päringu tegemist nii, et üksikpäringuga ei ole tavakasutajal võimalik e-kinnistusraamatust enam füüsilise isiku nime ja isikukoodi järgi andmeid otsida. Seejuures säilib kinnistusraamatu avalikkuse režiim.
- Konkurentsiseaduse muudatustega muutsime grupierandite rakendamise ettevõtjatele lihtsamaks, arusaadavamaks ja vähem bürokraatlikuks. Lõime lahenduse, mis võimaldab rakendada ELi grupierandeid ka riigisisises konkurentsioiguses ning lõppes senine praktika, kus Euroopa Liidu grupierandid tuli Eesti õigusesse sisuliselt ümber kirjutada.
- Jätkusid tegevused õigushariduse kvaliteedi tõstmise nimel, sealhulgas jätkus õigusloomejuristide järelkasvuprogramm, mille eesmärk on toetada õigusloomevaldkonna juristide järelkasvu.

2.2.2 Tegevus 2: Intellektuaalse omandi valdkonna rakendamine

Tegevuse eesmärk: Intellektuaalse omandi valdkonna rakendamisel tagatakse intellektuaalse omandi kaitse ja toetatakse innovatsiooni ning teadus- ja arendustegevust.

Mõõdik	Tegelik täitmine	Sihttasemed
--------	------------------	-------------

⁷ Indeksi koduleht: <https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-competitiveness-ranking/>

⁸ Mõõdik võeti kasutusele 2024. aastal, seetõttu 2022 ja 2023. a kohta andmeid tabelis ei kajastu.

	2022	2023	2024	2024	2025
Ülemaailmne innovatsiooniindeks Global Innovation Index , <i>Innovation Output</i> ⁹ näitaja koht edetabelis	18	16	16	≤22	≤22

2024. aasta olulisemad tegevused:

- Käivitus leiutiste infosüsteem, mille ettevalmistused algasid juba aastatel 2022-2023. Sellega muutus leiutiste ja patentide taotluste menetlemise protsess Patendiametis lihtsamaks ja kiiremaks. Infosüsteemi kasutuselevõtt võimaldab Patendiametil ka kulusid kokku hoida.

2.2.3 Tegevus 3: Kriminaalpoliitika kujundamine ja elluviimine, sh ennetus

Tegevuse kirjeldus: Kriminaalpoliitika põhineb andmetel ning uuringutel ning ühiskonnaliikmete õiguskõlpsusel on kõrge. Kriminaaljustiitsüsteem on tõhus, sh digitaalne, ning inimkeskne, sh ohvrisõbralik ning omab võimekust avastada ka uusimaid kuriteoliike.					
Mõõdikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2022	2023	2024	2024	2025
Kuritegude arv <i>Allikas: Justiits- ja Digiministeerium</i>	25 663	27 465	28 345	<26 000	<26 000
Õigusrikkumistega kokku puutunud inimeste (ohvrite) arv <i>Allikas: Justiits- ja Digiministeerium</i>	6%	7%	7%	<6%	<6%
Vägivaldsete surmade arv (tapmiste ja mõrva tagajärjel hukkunute arv)	18	18	18	<15	<15
Menetluses osalenute rahulolu ¹⁰ <i>Allikas: Justiits- ja Digiministeerium</i>	74%	74 %	-%	>45%	>50%

⁹ Indeksi koduleht: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2020-appendix1.pdf (GII overall)

¹⁰ Tulemust mõõdetakse kuriteos kannatanute tagasiside küsimustikuga <https://kannatanute-tagasiside.just.ee/>. Arvesse tuleb võtta, et võrreldes aasta jooksul registreeritud kuritegudega on tagasiside küsimustiku täitnute arv väga väike, mistõttu suuremaid järeldusi selle pinnalt teha ei saa. Uues programmis võetakse antud mõõdik sellisel kujul välja. 2024. a osas tagasisidet ei antud.

Kinnipeetavate arv 100 000 elaniku kohta <i>Allikas: Justiits- ja Digiministeerium</i>	164	156	117	<170	<180
---	-----	-----	-----	------	------

2024. aasta olulisemad tegevused:

- Jätkati tegevustega, et kriminaaljustiitsüsteem oleks tõhus, sh digitaalne, kiire, sõltumatu ja ohvrisõbralik, sealjuures viidi läbi pilootprojekt, mille kaugem eesmärk on viia kriminaalmenetlused läbivalt digitaalseks, ning samal ajal käivitus projekt, mis aitab veelgi tõhustada kuriteoohvritele pakutavat tuge.
- Viidi läbi mitu olulist analüüsi, mis olid sisendiks seaduse- ja praktikamuudatustele, näiteks vanemaealiste kuriteoohvrite analüüs, lisaks analüüs narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ebaseadusliku käitlemise kuriteokoosseisudes karistuste diferentseerimise võimalikkusest, uuring kauplustest toime pandud varguste menetluspraktikast, noorte häälbiva käitumise uuring (ISRD4) ning kasutajauuring kinnipeetavate seas.
- Riigikogule esitati eelnõud kriminaalkohtumenetluse tõhustamiseks, sanktsiooniväärtegude menetlemiseks ja korruptsioonivastase seaduse muutmiseks.
- Peamiselt 2024. aastal käivitatud Euroopa Sotsiaalfond+ projekti „Noorte õigusrikkujate retsidiivsuse vähendamine“ eesmärk on soodustada ja edendada 14-29-aastaste õigusrikkumistaustaga noorte osalemist ühiskonnaelus, toetada nende iseseisvat toimetulekut, nende jõudmist õppetegevusse ja tööturule ning seal püsimist, et ennetada sotsiaalsete probleemide tekkimist või süvenemist.
- 2024. aastal käivitati Justiits- ja Digiministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi ja Victim Support Europe koostöös kaheaastane kuriteoohvrite kaitse jätkuprojekt IMPACT, mille eesmärk on kuriteoohvrite abi kättesaadavuse parandamine ja taasohvrastamise vähendamine.
- 2023. aastal võeti kasutusele üks menetluskeskkond kohtueelseks kriminaalmenetluseks ja 2024. aastal viidi ellu digikriminaalmenetluse pilootprojekt. Samm on üheks olulisemaks eelduseks digitaalsele kriminaalmenetlusele üleminekul.
- Kohtuekspertisiis tehti suuri samme digitaalse menetluse poole ja valmis on saanud uus Kohtuekspertisiis infosüsteem (KEIS2).

2.2.4 Tegevus 4: Karistuste täideviimise korraldamine

Tegevuse kirjeldus: Karistuste täideviimine vastab tänapäevastele nõuetele ning väheneb korduvkuritegevus ja kinnipeetavate arv.					
Möödik	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2022	2023	2024	2024	2025
Ametniku poolt süütegude toimepanemine vangi vastu	0	0	0	0	0

<i>Allikas: Justiits- ja Digiministeerium</i>					
Vangi põgenemine vangla siseterritooriumilt <i>Allikas: Justiits- ja Digiministeerium</i>	0	0	0	0	0
Avavangla täituvus <i>Allikas: Justiits- ja Digiministeerium</i>	79%	79%	88%	75%	75%
Pikema kui ühe aastase karistusega vangidel ning kriminaalhooldusalustel on olemas riskide maandamise tegevuskava <i>Allikas: Justiits- ja Digiministeerium</i>	100%	100%	100%	100%	100%
Vangide retsidiivsus 2 aasta jooksul peale vabanemist <i>Allikas: Justiits- ja Digiministeerium</i>	31%	30%	30%	<35%	<35%

2024. aasta olulisemad tegevused:

- Jätкус kinnipeetavate ja kriminaalhooldusaluste arvu vähenemise trend (aastane vähenemine ca 10%). Tartu vangla suleti osaliselt riigi kärpe eesmärkide täitmiseks. Selle tulemusel kaotati ca 90 töökohta ja realselt koondati 60 inimest. Kinnipeetavad paigutati ümber suuresti Tallinna vanglasse. Kulude kokkuhoiu eesmärgil loobus vanglate osakond Jõhvi Jaama 7 hoonest ning edaspidi paiknetakse Viru vanglas.
- Vanglates ja kriminaalhoolduses loobuti täielikult paberkandjal toimikutest ning mindi täielikult üle digitaalsetele lahendustele, milleks arendati ning võeti kasutusele mitmeid uusi e-lahendusi. Kinnipeetavatele loodi e-pood sisseostude tegemiseks, võimalus kasutada e-toimiku lahendust kohtuga suhtlemisel, rakendati videokohtumiste portaal lähedastega ühenduste hoidmiseks ning võeti kasutusele turvalised mobiiltelefonid avavangla kinnipeetavatega ühenduse hoidmiseks väljaspool vanglat liikumisel.
- Kriminaalhoolduse toetamiseks võeti kasutusse kriminaalhooldusportaal, milles kriminaalhooldusalused saavad hoida ühendust oma kriminaalhooldusametnikuga ning omada ülevaadet oma katseaja tingimustest ja kohustustest.
- Tihendati läbi turvalise koostööraamistikku (TUKO) ellu kutsumise erinevate ametkondade omavahelist koostööd õigusrikkujatega tegelemisel, et suurendada nii tuge õigusrikkujale kui kogukonna turvalisust. Teenuse kasutaja jaoks tähendab TUKO toetatud võimalust võtta vastutust oma elu eest ning teadmist, et tema käitumine ja vajadused on mitmete asutuste tähelepanu all. Varasemate kuritegude ohvrite, samuti teenuse kasutaja lähedaste ja kogukonna jaoks tähendab TUKO raamistik praktilisi lahendusi nii reaalse turvalisuse suurendamiseks kui ka turvatunde parandamiseks.

- Tallinna vanglas alustati ettevalmistusi arestimaja teenuse osutamiseks alates II kv 2025.
- Toimusid eelkonsultatsioonid vanglarendiks Rootsi ja Hollandiga, et kärpe-eesmärkide kõrval kaaluda võimalust riigi tulude suurendamiseks. Vanglarendi realiseerumise korral antakse Tartu vangla välisriigi kinnipeetavate kasutusse ning värvatakse lisaks ca 250 täiendavat töötajat.
- Tehti ettevalmistused, et võtta kasutusse Tallinna vanglas nutipääsla ehk ametnike sisenemine oleks automatiseeritud sarnaselt lennujaamaga. Selle tulemusel lühenevad vanglasse sisenemise järjekorrad ning pole vaja nii palju ametnikke, kes kontrolliks sisenejate isikut.
- Riigikantselei innomeetme projekti käigus viidi lõpuni uudsete tehnoloogiliste lahenduste projekt koostöös Gscaniga. Eesmärgiks muuta keelatud esemete ja ainete tuvastamine täpsemaks ilma täiendava inimtööjõu kaasamiseta;
- Likvideeriti riigi äriühing AS Eesti Vanglatööstus ning asendati see vanglate ettevõtluskeskusega, et suurendada paindlikkust kohanemisel kinnipeetavate arvu ning profiili muutustega.
- 01.07.2024 anti haiglatele üle vanglate meditsiinivaldkonna korraldamine, et oleks tagatud vanglatervishoiu jätkusuutlikkus ja efektiivsus.

2.2.5 Tegevus 5: Õigusemõistmise, õigusregistrite ja õigusteenuste tagamine

Tegevuse Eesmärk: Inimesed ja ettevõtted saavad oma õigusküsimused tõhusalt lahendatud. Kohtumenetlus ja kohturegistrite pidamine toimib usaldusväärselt ja tõhusalt, õigusteenused ja õigusteave on usaldusväärsed ja kättesaadavad.					
Mõõdikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2022	2023	2024	2024	2025
Pikkade menetluste osakaal kohtutes <i>Allikas: Justiits- ja Digiministeerium</i>	Tsiviilasjad: HMK- 19,5%; PMK – 14,8%; TMK – 9,8%; VMK – 19,2%; Üldmenetlused Kriminaalasjad: HMK- 12,8%; PMK – 8,9%; TMK – 11,4%; VMK – 10,5%; Haldusasjad: TlnHK – 5,3%; TrtHK – 26,8%	Tsiviilasjad: HMK- 21,3%; PMK – 19,3%; TMK – 9,3%; VMK – 20,1%; Üldmenetlused Kriminaalasjad: HMK- 23,6%; PMK – 17,9%; TMK – 25,3%; VMK – 21,7%; Haldusasjad: TlnHK – 9,3%; TrtHK – 27,2%	Tsiviilasjad: HMK- 25,0%; PMK – 22,4%; TMK – 12,6%; VMK – 21,2%; Üldmenetlused Kriminaalasjad: HMK- 19,2%; PMK – 7,7%; TMK – 16,4%; VMK – 5,4%; Haldusasjad: TlnHK –	Rohkem kui aasta vanuseid tsiviil- ja haldusasju ning üldmenetlused kriminaalasju ei ole kohtutes menetluses rohkem kui 10 %	Rohkem kui aasta vanuseid tsiviil- ja haldusasju ning üldmenetlused kriminaalasju ei ole kohtutes menetluses rohkem kui 10 %

			8,4%; TrtHK – 26,7%		
Menetlusosaliste rahulolu hinnang kohtute tööle <i>Allikas: Justiits- ja Digiministeerium</i>	Menetlusosaliste rahulolu oli kõrge	Menetlusosaliste rahulolu oli kõrge	Menetlusosaliste rahulolu oli kõrge	Menetlusosaliste rahulolu on kõrge	Menetlusosaliste rahulolu on kõrge
Kohtulike registrite menetluste läbiviimine seaduses sätestatud tähtaja jooksul <i>Allikas: Registrate ja Infosüsteemide Keskus</i>	Kohtulike registrite menetlused viidi läbi seaduses sätestatud tähtaja jooksul	Kohtulike registrite menetlused viidi läbi seaduses sätestatud tähtaja jooksul	Kohtulike registrite menetlused viidi läbi seaduses sätestatud tähtaja jooksul	Kohtulike registrite menetlused viiakse läbi seaduses sätestatud tähtaja jooksul	Kohtulike registrite menetlused viiakse läbi seaduses sätestatud tähtaja jooksul
Rahulolu esmatasandi õigusabi teenusega <i>Allikas: Justiits- ja Digiministeerium</i>	Vähemalt 90% abisaajatest rahul või pigem rahul	Vähemalt 90% abisaajatest rahul või pigem rahul	Vähemalt 90% abisaajatest rahul või pigem rahul	Vähemalt 90% abisaajatest rahul või pigem rahul	Vähemalt 90% abisaajatest rahul või pigem rahul

2024. aasta olulisemad tegevused:

- Kollektiivsete esindushagide direktiivi ülevõtmine. Kollektiivse esindushagi menetlust on võimalik kasutada siis, kui ettevõtja õigusnormide rikkumine on juba kahjustanud või võib kahjustada tarbijate kollektiivseid huve. Väga väikeste nõuetega tarbijad ei jõua tihti üksikult ettevõtja vastu kohtusse, kuid kui sarnaseid nõudeid on palju, võidakse neid nüüd ka kollektiivselt menetleda. Uued seadusemuudatused võimaldavad seda teha palju lihtsamalt.
- Vananenud staatiline statistikakeskkond (ÕSA) asendati justiitssüsteemi ühtse andme- ja analüüsikeskkonnaga (JAAK). JAAK on e-toimiku põhine andmeladu ning koondab nii kohtu-, kui kohtueelse kriminaalmenetluste andmeid, uueneb regulaarselt ja toob kasutajateni kõige värskeima statistilise info.
- Interaktiivse kohtustatistika juhtimislaua olulised edasiarendused (ja edaspidi pidevalt täiendamisel), mis tagab kogu ühiskonnale aktuaalse ülevaate kohtutes toimuvast – kättesaadav [Kohtute menetlusstatistika](#) | [Eesti Kohtud](#)
- Vabariigi Valitsusele esitati notari tasu seaduse eelnõu, millega ajakohastatakse notaritasusid, et tagada teenuse kättesaadavus üle Eesti. Eelnõuga luuakse ka volikirjade register notariaalselt tõestatud volikirjade ehtsuse senisest lihtsamaks ja kiiremaks

kontrollimiseks. Notaritasud on sisuliselt ajakohastamata viimased 15-20 aastat, mis on toomas kaasa notariteenuste kättesaadavuse piiramise.

- Jätkati tegevustega täitmisregistri kasutusele võtmiseks. Vananenud elektrooniline arestimissüsteem asendati täitmisregistriga. Täitmisregistris hallatakse võlgniku pangakonto ja rahalise nõude areste ning tagatakse arestimistaotluste edastamine krediidi- ja makseasutustele. Lisaks saab täitmisregistri kaudu teha päringuid krediidi- ja makseasutustele nende valduses olevate andmete kohta.
- Jätkati täitemenetluse valdkonna seaduste korrastamisega. Analüüsi kohtutäituri tasumäärasid ja täitekuludega seotud praktilisi kitsaskohti. Selle tulemusena valmis väljatöötamiskavatsus, milles tehti ettepanekud kohtutäituri tasude ajakohastamiseks ning pakuti õiguslikke lahendusi täitekulude regulatsiooni täpsustamiseks.
- Tehti ettevalmistusi täitemenetluses sissetuleku arestimise regulatsiooni muutmiseks. Selleks koguti huvirühmadelt laiapõhjalist sisendit sissetuleku arestimise rakendamise probleemide kohta. Eesmärk on sissetuleku arestimise regulatsiooni oluliselt lihtsustada. Kehtiv regulatsioon on keeruline ja suurt halduskoormust tekitav (eelkõige tööandjad).

2.2.6 Tegevus 6: Keskse IT-teenused teistele valitsemisaladele

Tegevuse kirjeldus: Registrite ja Infosüsteemide Keskus osutab haldusala välistele asutustele erinevaid info- ja kommunikatsioonitehnoloogia arendustega seotud teenuseid, sh dokumendihaldussüsteemi haldamine ja arendamine, infosüsteemide haldamine, majutamine ja arendamine

Möödik	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2021	2022	2023	2023	2024
Vastavus teenus-taseme lepingule	Vastab lepingus kokkulepitule	Vastab lepingus kokkulepitule	Vastab lepingus kokkulepitule	Vastab lepingus kokkulepitud tingimustele	Vastab lepingus kokkulepitud tingimustele

Allikas: Registrite ja Infosüsteemide Keskus

Registrite ja Infosüsteemide Keskus osutas 2024. aastal erinevaid info- ja kommunikatsioonitehnoloogia teenuseid vastavalt lepingutes kokkulepitud tingimustele.

3. Aruandeaasta programmi ja programmi tegevuse eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

Programmi kulud	Esialgne eelarve	Lõplik eelarve	Täitmine
Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	218 265	235 791	215 422
Programmi tegevuse kulud	Esialgne eelarve	Lõplik eelarve	Täitmine
Õiguspoliitika kujundamine ja õigusloome kvaliteedi tagamine	9 480	11 571	7 890
Intellektuaalse omandi valdkonna rakendamine	4 904	6 240	4 631

Kriminaalpoliitika kujundamine ja elluviimine, sh ennetus	39 542	42 815	38 714
Karistuste täideviimise korraldamine	76 638	83 666	77 892
Õigusemõistmise, õigusregistrite ja õigusteenuste tagamine	85 581	88 653	84 106
Kesksed IT-teenused teistele valitsemisaladele	2 120	2 846	2 189

Usaldusväärse ja tulemusliku õigusruumi programmi lõplik eelarve 2024. aastal oli ligi 236 miljonit eurot, millest suurima eelarvega tegevused on “Õigusemõistmise, õigusregistrite ja õigusteenuste tagamine” (38%) ja “Karistuste täideviimise korraldamine” (35%).

Programmi lõplikust eelarvest moodustasid 77% piirmääraga vahendid, 14% arvestuslikud vahendid, 3% välistoetused, 3% tuludest sõltuvad kulud ning 3% muu.

Programmi lõplik eelarve suurenes algselt planeerituga võrreldes 17,5 miljoni euro võrra järgnevatel põhjustel:

- 2023. aastast ülekantud vahendid suurendasid kulude eelarvet 13,6 miljoni euro võrra;
- negatiivne lisaeelarve vähendas eelarvet 3,9 miljoni võrra. Kärbiti programmi tegevuse „Kriminaalpoliitika kujundamine ja elluviimine, sh ennetus“ ja „Õigusemõistmise, õigusregistrite ja õigusteenuste tagamine“ majandamiskulusid;
- 2024. aasta riigieelarve seaduse muudatustest tulenevalt vähenes kulude eelarve kokku 1,1 miljonit eurot, sh Paide ja Valga riigimajja kolimisega vähenes kohtute, prokuratuuri ja vanglate eelarve kokku 0,2 miljonit eurot, IKT ja kohtuekspertiisiseadmete investeringutesse suunati 1,2 miljonit eurot. RIK kulude eelarve suurenes ca 0,3 miljonit eurot seoses IKT teenuste pakkumisega teistele valitsemisaladele;
- VV sihtotstarbelisest reservist eraldati 0,4 miljonit eurot energiatöhusustööde teostamiseks prokuratuurile, Viru ja Tallinna vanglale, Tartu Maakohtule ja EKElle;
- välisvahendite eelarve suurenes 4,2 miljoni euro võrra;
- majandustegevusest laekuva tulu arvelt tehtavate ehk tuludest sõltuvate kulude eelarve suurenes 4,3 miljoni euro võrra.

Eelarvest jäi enim kasutamata piirmääraga vahendite eelarvet (13,1 miljonit), majandustegevusest laekunud tulude arvelt tehtavaid kulusid (4,4 miljonit eurot) ja välisvahendite eelarvet (4,5 miljonit eurot). Arvestuslikke vahendeid kasutati planeeritust rohkem 1,5 miljonit eurot. Vahendite kasutamist on suuresti mõjutanud IKT projektide ja muude hangete ning soetuste edasilükkumised.

Programmi tegevuse „Õiguspoliitika kujundamine ja õigusloome kvaliteedi tagamine“ eelarvet täideti 68% ulatuses, sh piirmääraga vahendite eelarvet 7,6 miljonit eurot, välisvahendeid 0,23 miljonit eurot ja põhivarade kulumi eelarvet 0,04 miljonit eurot.

Programmi tegevuse eelarve kasutamata vahendid moodustavad kokku 3,7 miljonit eurot, millest Justiits- ja Digiministeerium 3,1 miljonit eurot, AKI 0,3 miljonit eurot, RIK 0,3 miljonit eurot ja Konkurentsiamet 0,01 miljonit eurot.

Kõige suurema osa kasutamata vahenditest moodustavad piirmääraga vahendid 3,3 miljonit eurot, seejärel välisvahendid 0,2 miljon eurot, tuludest sõltuvad kulud 0,1 miljonit eurot ja põhivara kulumi eelarve jääk 0,05 miljonit eurot.

Justiits- ja Digiministeeriumi kasutamata vahenditest kõige suurema osa moodustavad piirmääraga vahendid (3 miljonit eurot), mis on tekkinud IKT projektide edasilükkumisest. Vahendid on planeeritud kasutada eestikeelse tehisaru treenimise projektidesse (nt kohtusüsteemis tehisarule tuginevate süsteemide kasutuselevõtt, mis võimaldab kohtute koormust vähendada).

RIKi kasutamata eelarve 0,3 miljonit eurot sisaldab uue dokumendihalduse arendamise ja juurutamise vahendeid. Vahendid eraldati RIKile 2024. aasta riigieelarve seaduse muudatusega sügisel. 2024. aastal alustati arendushangete ettevalmistamise ja arendustöödega, mis jätkuvad järgnevatel aastatel. Tegemist on üleriigilise uue dokumendihalduse süsteemi arendusega, mille omanik on Rahandusministeeriumi valitsemisalas olev Riigi Tugiteenuste Keskus (edaspidi RTK). RTK eesmärk on pakkuda üleriigilist konsolideeritud dokumendihalduse teenust, mida toetab dokumendihalduse uus süsteem. Tegemist on 3-aastase projektiga, mida juhib RIK, kogu projekti valmise aeg on 2027.

AKI piirmääraga kasutamata vahendite jääk on tekkinud eelarves seoses töötajate haiguslehtede, LHP-le liikumistega. Lisaks jäi 2024. aastal tegemata Schengeni hindamise jätkutegevusena Schengeni infosüsteemi logide audit, samuti Eurodac audit. 2025. aastal kasutatakse jääki auditite läbiviimiseks, kohtuvaidlustest tulenevate võimalike kohtukulude katteks (AKIil on ca 25 kohtuvaidlust ja trahvimenetlused). Väärteomenetluste läbiviimine toob kaasa tõlkekulu (kui menetlusosaline või tunnistaja ei räägi eesti keelt), samuti, kui on vaja teha läbiotsimisi, kaasneb kulu transpordile, ületunnitööle. Lisaks on AKIle EL õigusaktidega tulemas lähiajal täiendavad kohustused, mis toovad endaga kaasa samuti kohustuse osaleda rahvusvahelises koostöös.

Programmi tegevuse „Intellektuaalse omandi valdkonna rakendamine“ eelarvet täideti 74% ulatuses, sh piirmääraga vahendite eelarvet 2 miljonit eurot, välisvahendeid kasutati 1,1 miljonit eurot, tuludest sõltuvate kulude (omatulud) eelarvet 1,6 tuhat eurot ja edasiantavate maksude eelarvet 1,5 miljonit eurot.

Programmi tegevuse eelarve kasutamata vahendid moodustavad kokku 1,6 miljonit eurot, millest Patendiamet 1 miljon eurot, RIK 0,4 miljonit eurot ja Justiits- ja Digiministeerium 0,2 miljonit eurot.

Kõige suurema osa kasutamata vahenditest moodustavad välisvahendid 0,9 miljonit eurot, seejärel piirmääraga kulud 0,5 miljon eurot, tuludest sõltuvad kulud 0,06 miljonit eurot, edasiantavad maksud 0,05 miljonit eurot ning põhivara kulumi eelarve jääk 0,09 miljonit eurot.

Patendiameti kasutamata vahenditest kõige suurema osa moodustavad välisvahendid 0,9 miljonit eurot, mis sisaldab peamiselt Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ametiga (EUIPO) sõlmitud koostööprojektide kasutamata vahendeid. 75% koostööprojektist makstakse aasta alguses ette, aga täitmise aruanne esitatakse alles järgmise aasta jaanuari lõpuks ja Patendiameti

panus makstakse välja peale aruande heakskiitmist. EUIPO on iga liikmesriigi ametiga sõlminud koostööprojektid erinevate kaubamärkide, tööstusdisaini ja autoriõiguste alaste tegevuste elluviimiseks (IT-arendused, teavitustegevus, töögrupid jm). Lisaks jagatakse osa EUIPO tegevuse positiivsest tulemist ametite vahel laiali, et täiendavalt rahastada kaubamärkide ja disainidega seotud tegevusi.

Piirmääraga vahendite jääk 0,04 miljonit eurot tekkis tööstusomandi apellatsioonikomisjoni (TOAK) tasudelt, mis on täitmata alates 2024. aasta septembrist. Ülekantavaid vahendeid kasutatakse TOAKi tasude maksmiseks.

Justiits- ja Digiministeeriumil on 2024. aastal tekkinud jääk seoses IKT projektide edasilükkumisega, mis tulenes turu olukorrast. 2025. aastal tegeletakse edasi aruannete parema analüüsivõimekuse pakkumiseks vajalike eelduste ja lahenduste loomisega, milleks 2024. aastal partnerit ei leitud. 2025. aastal keskendutakse sellele, et muuta ettevõtjate kohustuste täitmine e-Äriregistris lihtsamaks. Lisaks uurime võimalusi kohtutele digitaliseerimise lahenduste kasutuselevõtu kiirendamiseks.

RIKi kasutamata vahendid 0,3 miljonit eurot sisaldavad uue dokumendihalduse arendamise ja juurutamise seotud vahendeid. Täpsemalt on selgitatud programmi tegevuse “Õiguspoliitika kujundamine ja õigusloome kvaliteedi tagamine” juures lk 17.

Programmi tegevuse „Kriminaalpoliitika kujundamine ja elluviimine, sh ennetus“ eelarvet täideti 90%, sh arvestuslike kulude eelarvet 9,7 miljonit eurot, piirmääraga vahendite eelarvet 26,3 miljonit eurot, välisvahendites 1,4 miljonit eurot, tuludest sõltuvate kulude eelarvet 0,2 miljonit eurot ja põhivara kulumise eelarvet 1,1 miljonit eurot.

Programmi tegevuse eelarve kasutamata vahendid on kokku 4,1 miljonit eurot, millest Justiits- ja Digiministeerium 2,9 miljonit eurot, EKEI 1 miljonit eurot, prokuratuur 0,1 miljonit eurot ja RIK 0,1 miljonit eurot.

Kõige suurema osa kasutamata vahenditest moodustavad välisvahendid 2,9 miljonit eurot, seega piirmääraga vahendid 1 miljonit eurot ning tuludest sõltuvad kulud 1,3 miljonit eurot. Arvestuslike kulud on üle täidetud 0,7 miljonit eurot ning põhivara kulumise eelarve jäägi osas on üle täitmine 0,45 miljonit eurot.

Arvestuslike kulude eelarve tegelik kasutus oli prognoositust 0,7 miljoni euro võrra suurem tulenevalt prokuratuuri kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seadusega määratud tööjõukulude üle täitmisest. Tuludest sõltuvate kulude eelarve tegelik laekumine oli prognoositavast eelarvest 1,1 miljonit eurot suurem peamiselt tulenevalt EKEI omatulu suuremast laekumisest. Suurenesid nii PEth analüüsides kui joobeekspertiiside tellimused.

Riigi Kinnisvara ASile (RKAS) makstavat üürikulude eelarve jääki summas 0,4 miljonit eurot 2025. aastasse üle ei kanta.

Justiits- ja Digiministeeriumi kasutamata vahenditest kõige suurem osa on välisvahendid 2,7 miljonit eurot. Suurima jäägiga projektiks oli ESF+ rahastatav projekt „Noorte õigusrikkujate

retsidiivsuse vähendamine“, mille eelarve planeeritust aeglasema kasutuse põhjuseks oli asjaolu, et toetuse andmise tingimuste (TAT) käskkirja tegevuste elluviimise käigus on selgunud, et uute sekkumiste (sh välisriikide praktika) analüüs, kontseptsiooni või lähteülesande koostamine, tagasisidestamine partneritega, hankemenetlus, väljaõpe ja rakendamine võtavad ebamõistlikus ulatuses ajaressurssi ja seetõttu on TAT tegevuste käivitamine ja eelarve kasutus väiksem ja aeglasem. TAT eesmärkide tegevuste ja eelarve efektiivsemaks ja tulemuslikumaks elluviimiseks muudeti TAT käskkirja ja kaasati rohkem partnerasutusi, kelle tegevused toetavad noortele pakutavaid teenuseid ja spetsialistide väljaõpet. Partnerite ringi laiendamine aitab saavutada õigusrikkumiste ennetuses suuremat mõju ja muutust süsteemis.

Piirmääraga vahendite jääk on 0,2 miljonit eurot tulenevalt sellest, et 2024. aastal on IKT projektide vahendeid kasutatud planeeritust aeglasemalt. Süüteomenetluse digitaliseerimise valdkonnas on eesmärk luua lahendus, mis võimaldab uurimisasutustel (kellest mahult suurim on Politsei- ja Piirivalveamet), prokuratuuril, kohtutel, vanglatel, advokatuuril, ekspertiisiinstituudil ja teistel seotud osapooltel koondada teavet digitaalsesse toimikusse ja töötada digitaalse toimikuga. Kuna digitaalsetele menetlustele üleminek ei ole läinud planeeritud tempos ning vaja on olnud lahendada projektide käigus selgunud ootamatuid tehnilisi tõrkeid, siis ei ole veel jõutud automatiseerimisega seotud projektideni. Nendega on plaanis alustada 2025. aastal.

EKEI eelarvevahendite kasutamata jääk 1 miljonit eurot moodustub suures osas tuludest sõltuvatest kuludest, mille laekumine suurenes nii PEth analüüside arvu kasvust kui ekspertiiside tellimuste kasvust. 2025. aastal jätkatakse pooleliolevate arendustegevustega.

RKASile makstavat üürikulude eelarve jääki summas 0,2 miljonit eurot 2025. aastasse üle ei kanta.

Prokuratuuri piirmääraga eelarve vahendite kasutamata jääk 0,3 miljonit eurot oli suuresti tingitud täitmata ametikohtade arvelt. 2025. aastal kasutatakse jääke nii vaimse kui füüsilise tervise edendamiseks, et kompenseerida 2025. aasta eelarve kärbet, samuti sõidukite uue kasutusrendi hankelepinguks, uue tõlketeenuse raamlepinguks (eelmine hange 2022. aastal), E-ITS rakendamiseks. RKASile makstavat üürikulude eelarve jääki summas 0,2 miljonit eurot 2025. aastasse üle ei kanta.

RIKi kasutamata vahendid 0,3 miljonit eurot sisaldavad uue dokumendihalduse arendamise ja juurutamise seotud vahendeid. Täpsemalt on selgitatud programmi tegevuse “Õiguspoliitika kujundamine ja õigusloome kvaliteedi tagamine” juures lk 17.

Programmi tegevuse „Karistuste täideviimise korraldamine“ eelarvet täideti 93%, peamiselt koosneb see piirmääraga vahenditest summas 74,6 miljonit eurot. Välisvahendeid kasutati 0,1 miljonit eurot, tuludest sõltuvate kulude eelarvet 2,6 miljonit eurot ja põhivara kulumi eelarvet 0,5 miljonit eurot.

Programmi tegevuse eelarve kasutamata vahendid moodustavad kokku 5,8 miljonit eurot, millest Justiits- ja Digiministeerium 2,5 miljonit eurot, RIK 0,4 miljonit eurot ja vanglad 2,9 miljonit eurot.

Kõige suurema osa kasutamata vahenditest moodustavad kindlaksmääratud kulud 4,4 miljonit eurot, välisvahendid 0,4 miljonit eurot, tuludest sõltuvad kulud 1 miljon eurot ning põhivara kulumi eelarve jääki 0,15 miljonit eurot.

Tuludest sõltuvate kulude eelarve tegelik laekumine oli prognoositavast eelarvest 2,3 miljonit eurot suurem tulenevalt vanglate ettevõtluskeskuse käivitamisest, mis teenib omatulu.

Vanglate tööjõukulude jääk oli suuresti tingitud puudumiste arvelt tulenevast kokkuhoiust ja koosseisude mittetäitmisest. Värbamised käivad, aga tööjõu voolavuse protsent on suurem kui värbamine suudab kompenseerida. Lisaks on suurenenud konkurents PPAGA (konkureerivad ametikohad ja palgasurve kasv). Vanglate majandamiskulude jääk on tingitud luhtunud hangetest (nt arenguvestluste keskkond), edasi lükkusid kinnipeetavate tööajaarvestuse ja turvasüsteemide arendustest, elektroonilise järelevalve teenus odavnes, planeeritud ajalooraamatu väljaandmine lükkus edasi, sõidukite vähenenud kasutamisest. Toetuse eelarve puhul on tegu toetusega, mis makstakse vabanevale kinnipeetavale, kui tal endal raha pole (nõ sõidutoetus koju). Jääk on tekkinud, sest kinnipeetavate arv väheneb, nad on vabanedes jõukamad ja toetust makstakse vähem. RKASile makstavat üürikulude eelarve jääki summas 1,4 miljonit eurot 2025. aastasse üle ei kanta.

Kasutamata jääk suunatakse enamasti tööjõukulude katteks (sh arestimaja teenuse ülevõtmine) ja õigusabikuludeks.

Tuludest sõltuvate kulude kasutamata vahendid on tekkinud seoses Tallinna Vanglas uue vanglate ettevõtluskeskuse käivitamisega Eesti Vanglatööstus ASi asemel. Ettevõtluskeskus teenib omatulu vanglale.

Justiits- ja Digiministeeriumil tekkis kasutamata vahendeid, sest 2024. aastal on IKT projektide vahendeid kasutatud planeeritust aeglasemalt. Süüteo menetluse digitaliseerimise valdkonnas liigutakse 2021. aastal Justiitsministeeriumi ja Siseministeeriumi poolt ühiselt koostatud tegevuskava alusel. Eesmärk on luua lahendus, mis võimaldab uurimisasutustel (kellest mahult suurim on Politsei- ja Piirivalveamet), prokuratuuril, kohtutel, vanglatel, advokatuuril, ekspertiisiinstituudil ja teistel seotud osapooltel koondada teavet digitaalsesse toimikusse ja töötada digitaalse toimikuga. Tänapäevaks on kriminaalmenetluste puhul alustatud piloodiga, mille tulemusena on ca 1500 kriminaalasja menetletud digitaalset toimikut kasutades ning digitaalsele toimikule üleminekut jätkatakse samm-sammult vastavalt seotud osapoolte võimalustele loodud lahendusi kasutusele võtta. Kuna digitaalsetele menetlustele üleminek on ei ole kulgenud loodetud tempoga ning vaja on olnud lahendada projektide käigus selgunud ootamatuid tehnilisi tõrkeid, siis ei ole veel jõutud automatiseerimisega seotud projektideni. Nendega on plaanis alustada 2025. aastal. Selle tulemusena automatiseeritakse tegevused, mida on masinal lihtsam teostada nagu info koondamine ja töötlemine, kokkuvõtete tegemine, tõlkimine, seoste loomine, faktide eraldamine jne. Samuti liigutakse edasi menetluse käigus ära

võetud asitõendite ja varade andmete kujul toimikus kirjeldamisega, mis vajab kasutajate tagasisidest tulnud täiendusi, mille rakendamisel tekib riigil selgem ülevaade konfiskeeritud ja äravõetud varadest.

RIKi kasutamata vahendid sisaldavad uue dokumendihalduse arendamise ja juurutamise seotud vahendeid. Täpsemalt on selgitatud programmi tegevuse “Õiguspoliitika kujundamine ja õigusloome kvaliteedi tagamine” juures lk 17.

Programmi tegevuse „Õigusemõistmise, õigusregistrite ja õigusteenuste tagamine“ eelarvet täideti 95%, sh arvestusliku kulude eelarvet 24,7 miljonit eurot, piirmääraga vahendite eelarvet 55,6 miljonit eurot, välisvahendites 0,2 miljonit eurot, tuludest sõltuvate kulude eelarvet 1,2 miljonit eurot ja põhivarade kulumi eelarvet 2,4 miljonit eurot.

Programmi tegevuse eelarve kasutamata vahendid moodustavad kokku 4,5 miljonit eurot, millest kohtud 1,4 miljonit eurot, Konkurentsiamet 1,3 miljonit eurot, RIK 1 miljonit eurot ja Justiits- ja Digiministeerium 0,8 miljonit eurot.

Kõige suurema osa kasutamata vahenditest moodustavad piirmääraga vahendid 3,6 miljonit eurot, tuludest sõltuvad kulud 1,5 miljonit eurot, põhivara kulumi eelarve jääk 0,2 miljonit eurot ja välisvahendid 0,06 miljonit eurot. Arvestuslike kulude eelarve tegelik kasutus oli prognoositust 0,8 miljoni euro võrra suurem peamiselt tulenevalt kohtute seaduse alusel kolmandatelt isikutelt tellitud teenustelt (nt ekspertiisid).

RKASile makstavat üürikulude eelarve jäaki summas 1,2 miljonit eurot 2025. aastasse üle ei kanta.

Kohtute kasutamata vahenditest moodustavad põhilise osa piirmääraga vahendid. Arvestuslike vahendite jäägist moodustab põhilise kõrgemate riigiteenistujate ametipalkade seadusest tulenevate kohtunike palgafondi jääk. 2024. aasta piirmääraga kasutamata vahendid sisaldavad I ja II astme kohtute üleselt paberarhiivi massidigitaliseerimise projekti raha (projekt käivitus oktoobris 2024). Lisaks tekkis kokkuhoid meeskonnaüritustelt, täitmata ametikohtadelt tulenevalt haiguste tõttu eemalolekutest, administratiivkuludelt. 2025. aastal kasutatakse ülekantud vahendeid kohtutoimikute massidigitiseerimise ja hävitamise projekti jätkamiseks, Tartu Maakohtu Viljandi kohtumaja tegevuse koondamiseks kokkuhoiu eesmärgil seniselt kahelt korrusele ühele korrusele (nõuab eeltöid ja lisakulusid), Pärnu MK Rütli kohtumaja sulgemisega 01.07.2025 kasutatakse vahendeid kolimiskuludeks Kuninga tänava kohtumajja, ruumide sobilikuks kohandamiseks, Tartu asenduspinnalt Kalevi tn kohtumajja tagasi kolimisega kaasnevate lisakulude katteks.

RKASile makstavat üürikulude eelarve jäaki summas 1,1 miljonit eurot 2025. aastasse üle ei kanta.

Konkurentsiameti kasutamata vahenditest moodustavad piirmääraga vahendid 0,5 miljonit eurot ja tuludest sõltuvad kulud 0,8 miljonit eurot. 2024. aasta eelarve tööjõukulude jääk tekkis 2024. aasta alguses läbi viidud konkurentsisteenistuse struktuurimuudatuse ja eelarvekärbete

koosmõjus. Samuti on mõjutanud ebaselgus konkurentsidiirektiivi ülevõtmisel. Majanduskulude ülejääk on põhjustatud sellest, et majandusregulatsiooni analüüside riigihangete läbiviimine on võtnud eeldatust kauem aega. Lepingud on tänaseks sõlmitud ja analüüsidega minnakse edasi. 2025. aastal on kavas vahendeid kasutada AI rakenduste kasutuselevõtmiseks nii konkurentsijärelevalves kui majandusregulatsioonis. Lisaks eelnevale on lisarahastus vajalik seoses energiaturul tegutsevate ettevõtjate järelevalvega, nt kahe ettevõtja suhtes alustatud erakorralise järelevalvemenetluse raames on vajalik majavälise ekspertiisi kaasamine. Maksejõuetuse teenistuse eelarves tekkinud jääk on varatute juriidilise isikute avaliku uurimisena läbiviidavate pankrotimenetluste pankrotihaldurite tasudeks.

Tuludest sõltuvate kulude jääk 0,8 miljonit eurot sisaldab universaalse postiteenuse maksete jääki.

RKASile makstavat üürikulude eelarve jääki summas 0,05 miljonit eurot 2025. aastasse üle ei kanta.

Justiits- ja Digiministeeriumil jäid vahendid 0,8 miljonit eurot osaliselt kasutamata seoses Advokatuuri riigi õigusabi toetuse planeeritust väiksema kasutusega (0,4 miljonit eurot), lisaks on jääk tekkinud seoses IKT projektide edasilükkumisega tulenevalt turu olukorrast. 2025. aastal tegeletakse edasi aruannete parema analüüsivõimekuse pakkumiseks vajalike eelduste ja lahenduste loomisega, milleks 2024. aastal partnerit ei leitud. 2025. aastal keskendutakse sellele, et muuta ettevõtjate kohustuste täitmine e-Äriregistris lihtsamaks. Lisaks uurime võimalusi kohtutele digitaliseerimise lahenduste kasutuselevõtu kiirendamiseks.

RIKi kasutamata vahendid sisaldavad nii andmepõhisele aruandlusele ülemineku pilootprojekti vahendite jääki (Andmepõhise aruandluse projekti eesmärgiks on toetada „Reaalajamajanduse visioon 2020–2027“ alameesmärgi „Reaalajas ja nõusoleku alusel ettevõtte ajakohaste andmete jagamine kolmandatele osapooltele“ saavutamist 2027. aastaks. 2024. aastal hakati töid ja hankeid ette valmistama, tööd jätkuvad 2025. aastal) kui uue dokumendihaldussüsteemi arendamise ja juurutamise vahendeid. Täpsemalt on selgitatud programmi tegevuse „Õiguspoliitika kujundamine ja õigusloome kvaliteedi tagamine“ juures lk 17.

Programmi tegevuse „Keskset IT-teenused teistele valitsemisaladele“ eelarvet täideti 77%, sh piirmääraga vahendite eelarvet 1,9 miljonit eurot ja põhivarade kulumi eelarvet 0,3 miljonit.

Programmi tegevuse eelarve ülekantav jääk on 0,7 miljonit eurot, millest RIKi piirmääraga vahendid on summas 0,3 miljonit eurot ning tuludest sõltuvate kulude eelarve jääk summas 0,4 miljonit eurot. Põhivara kulumi eelarve jäägi osas on üle täitmine 0,06 miljonit eurot.

RIK osutab haldusala välistele asutustele erinevaid info- ja kommunikatsioonitehnoloogia arendustega seotud teenuseid, kasutamata vahendid on seotud teenindavate asutuste teenustega. 2024. aastal tellisid kliendid arendusteenuseid väiksemas mahu kui aasta alguses prognoositi. Vahendite kasutamine jätkub samal otstarbel 2025. aastal.